

Variatie in speech act verbs in het Engels en het Frans

Bachelorscriptie: Taalwetenschap

Naam: Marije van Dam

Studentnummer: 3689417

Datum: 26 april 2013

Eerste begeleider: J. Zwarts

Tweede begeleider: B.S.W. Le Bruyn

Abstract

Ever since the publishing of Austins paper '*How to do things with words*' in 1962, speech act verbs have been a topic of interest to linguists. However, little research has been done in comparing French and English speech act verbs. In this paper a study has been conducted to compare the usage of speech act verbs in both the English and the French literature, the hypothesis being that French literature has a richer usage of speech act verbs when compared to the English literature.

First of all, a dataset has been made of French and English speech act verbs in literature. Secondly, this dataset has been compared to the corpora British National Corpus and Frantext. The final step involved comparing these data to their respective translations.

In conclusion, results have shown that there is indeed evidence which shows that French literature has a richer usage, though further research should be conducted to affirm this result.

Inhoudsopgave

0. Inleiding	P.4
1. Methode	P.9
1. Dataset van speech act verbs in oorspronkelijke literatuur	P.10
1.Selectie romans	P.10
2.Methode van onderzoek	P.12
3.Berekenen percentages	P.14
2. Representativiteit voor algehele literaire situatie	P.15
1.Vergelijking corpora	P.15
2.Vergelijking resultaten.	P.16
3. Speech act verbs in vertalingen	P.16
2. Resultaten	P.17
1. Stap 1: Dataset van speech act verbs in oorspronkelijke literatuur	P.17
2. Stap 2: Representativiteit voor algehele literaire situatie	P.21
3. Stap 3: Speech act verbs in vertalingen	P.25
4. Deelvragen	P.28
1.Hoe groot is de variatie in speech act verbs binnen de Franstalige literatuur?	P.29
2.Hoe groot is de variatie in speech act verbs binnen de Engelstalige literatuur?	P.29
3.Hoe groot is de variatie in speech act verbs in de Franse vertaling ten opzichte van de oorspronkelijk Engelstalige literatuur?	P.30

4.Hoe groot is de variatie in speech act verbs in de Engelse vertaling

ten opzichte van de oorspronkelijk Franstalige literatuur? P.31

3. Slot P.32

1. Conclusie

2. Discussie P. 33

4. Referenties P. 34

Inleiding

Speech act verbs hebben de mensen door de eeuwen heen altijd al gefascineerd.¹ Zo wordt in veel religies beschreven hoe de wereld ontstond met behulp van deze categorie werkwoorden. De Bijbel begint in Genesis 1 met de schepping van de wereld door een reeks speech act verbs, beginnend in Genesis 1:3: *'En God zeide: Daar zij licht! en daar werd licht'*. Ook magische spreuken en vervloekingen zijn op een bepaalde wijze speech act verbs. Door middel van een combinatie van woorden zou men macht over anderen uit kunnen oefenen en hun levens kunnen beïnvloeden. Het werkwoord 'vervloeken' is hiervan een voorbeeld, maar ook het werkwoord 'zegenen' is een speech act verb. In beide gevallen gebeurt datgene wat gezegd wordt doordat het werkwoord uitgesproken wordt.

Het wetenschappelijk onderzoek naar speech act verbs kwam daadwerkelijk op gang in 1962, toen *How to do things with words* van J.L. Austin gepubliceerd werd. In dit verslag, gebaseerd op zijn zogeheten 'William James Lectures' en uitgegeven na zijn overlijden, stelt Austin dat er behalve beweringen, die waar of niet waar zijn, ook uitingen mogelijk zijn die niet daadwerkelijk waar of onwaar zijn. Onderdeel van deze groep zijn de performatieve uitingen, zinnen die door ze te uiten gebeuren, zoals bijvoorbeeld *I now pronounce you husband and wife*.

Vervolgens voegt hij deze performatieve uitingen onder de illocutionaire handeling. Een taalhandeling bestaat volgens Austin uit drie onderdelen: de locutie, de illocutie en de perlocutie. Wanneer een zin uitgesproken wordt is dit de locutie. Daarnaast kan deze zin ook een illocutie bevatten, bijvoorbeeld een opdracht tot actie. Een voorbeeld is de zin 'Het is hier warm'. In deze zin is de illocutie de opdracht dat iemand bijvoorbeeld het raam open moet

¹ Er is geen eenduidige Nederlandse term voor dit fenomeen. 'Speech act' wordt vaak vertaald als 'taalhandeling', het gevolg zou 'taalhandelingswerkwoord' zijn. Omdat de term 'speech act verb' wijder bekend is is gekozen om deze term te handhaven.

doen. De perlocutie is uiteindelijk het effect van de uiting van de zin. In dit voorbeeld is de perlocutie het overhalen van iemand om het raam open te doen.

Austin stelt dus dat de perlocutieve uiting een illocutionaire handeling moet bevatten, een opdracht tot actie. Hij stelt dat deze uiting onderdeel is van de speech act.

Naar aanleiding van deze publicatie ontstond er veel interesse voor speech act verbs. Een belangrijke bijdrage aan het debat leverde J. Searle, een student van J.L. Austin. In 1969 publiceerde hij *Speech Acts: An essay in the philosophy of language*. In dit boek bouwt Searle voort op Austins theorie. Hij werkt deze verder uit en maakt een paar veranderingen.

Naar aanleiding van het boek van Searle zijn nog vele andere boeken en papers geschreven over het onderwerp speech act verbs. De definitie van deze werkwoorden veranderde steeds en daardoor was het niet altijd duidelijk welke werkwoorden onder de speech act verbs vielen. Hoewel er veel beschrijvingen waren van verschillende types speech act verbs was er nog geen enkel volledig en diepgaand overzicht. Daarom schreef Anna Wierzbicka *English speech act verbs. A semantic dictionary* (1987), een uitgebreid handboek waarin ze de vele verschillende speech act verbs onderverdeelde in een aantal categorieën. Zo ontstonden bijvoorbeeld de ORDER groep, de BLAME groep, de ANSWER groep en de TALK groep. In elke groep worden een aantal werkwoorden behandeld. Ze geeft per werkwoord een aantal literaire voorbeelden van gebruik en probeert dan zo precies mogelijk de betekenis van het werkwoord te omschrijven. Op deze wijze wilde ze een zo volledig mogelijk overzicht van de speech act verbs in het Engels geven.

Maar niet alleen in het Engels is er sprake voor speech act verbs, ook in andere talen is dit het geval. Jef Verschueren vroeg hier in 1985 aandacht voor. Wierzbicka (1988) stelde in een

recensie over zijn boek *What people say they do with words* dat dit boek een welkome aanvulling is op de grote hoeveelheid literatuur. Ze benoemt dat *speech* eerder vaak met *English speech* gelijk gesteld werd, maar dat Verschueren dit opmerkt en oproept tot een bredere, crossculturele studie van de speech act verbs.

Deze scriptie is deel van de reactie op die oproep. Tijdens het werken aan een ander onderzoek met betrekking tot *The Lion, the Witch and the Wardrobe* van C.S. Lewis kwam naar voren dat er in de Franse vertaling van dit boek een rijkere variatie aan speech act verbs leek te zijn dan in het Engelse origineel. Waar in de Engelse versie vaak *he said* en *she said* gebruikt werden, werd dit in het Frans bijvoorbeeld vertaald met *il répondit* en *elle exclama*. Een voorbeeld hiervan is de volgende passage, die achtereenvolgens in de Engelse en de Franse versie wordt weergegeven:

“‘I – I got in through the wardrobe in the spare room,’” said Lucy.

“‘Ah!’” said Mr Tumnus in a rather melancholy voice, “‘if only I had worked harder at geography when I was a little Faun, I should no doubt know all about those strange countries. It’s too late now.’”

(C.S. Lewis; *The Lion, the Witch and the Wardrobe*; hoofdstuk 2)

‘- Moi ? Je suis entrée par l’armoire de la chambre d’amis, répondit Lucy.

- Ah ! regretta M. Tumnus, avec une voix un peu mélancolique, si seulement j’avais mieux étudié la géographie lorsque j’étais un petit faune, je saurais tout sur ces pays étrangers. C’est trop tard, maintenant...’

(C.S. Lewis; *Le Lion, la Sorcière blanche et l’Armoire magique*; hoofdstuk 2)

In deze passage is te zien hoe het ‘arme’ werkwoord *say* vertaald wordt met de ‘rijkere’ werkwoorden *répondre* en *regretter*. Dit gebeurt vaker. In de eerste scene van het tweede hoofdstuk van *The Lion, The Witch and The Wardrobe*, een passage van zo’n 500 woorden wordt *say* 7 maal vertaald met het werkwoord *dire* en 12 maal op een andere wijze.

Onder ‘andere vertaling’ vallen de werkwoorden *répondre* (2x) (‘beantwoorden’), *poursuivre* (‘vervolgen’), *s’exclamer* (‘uitroepen’), *s’étonner* (‘zich verbazen’), *expliquer* (‘uitleggen’), *regretter* (‘betreuren’), *répliquer* (‘repliceren’), *soupirer* (‘zuchten’), *préciser* (‘verduidelijken’) en *suggérer* (‘suggereren’). Daarnaast was er ook een moment waarop de zin zonder speech act verb werd vertaald.

Deze steekproef roept een hypothese op die stelt dat de Franstalige literatuur inderdaad rijker is aan speech act verbs dan de Engelstalige literatuur.

Deze hypothese steunt echter slechts op één werk. Om deze reden is het van belang dat hier uitgebreider onderzoek naar gedaan wordt. Verschil in werkwoordgebruik tussen twee talen is al bekend uit een ander domein, namelijk het domein van de bewegingswerkwoorden. In 1996 deed Dan I. Slobin onderzoek naar bewegingswerkwoorden en de verschillen tussen het Engels en het Spaans. Hij stelde dat een bewegingswerkwoord twee *frames* kent, het *typological frame*, de wijze van het uitdrukken van beweging in een taal en het *discourse frame*, de reis. Hij werkte deze twee frames uit door gebruik te maken van verhalen in het Spaans en het Engels. Het Spaans is een *verb-framed* taal, een taal die beweging verpakt in het werkwoord. Een voorbeeld hiervan is *La botella salió flotando*, (‘The bottle exited floating’). Het Engels daarentegen is een *satellite-framed* taal, een taal waarin gebruik gemaakt wordt van een ‘satelliet’, een los woord, om de beweging van het werkwoord te maken. Dit is bijvoorbeeld het woord ‘out’ in *The bottle floated out*. Slobin baseerde deze

verdeling op onderzoek van Talmy (1985;1991), van wie ook het voorbeeld komt. Slobin deed dus onderzoek naar twee verschillende taalspecifieke manieren van het uiten van bewegingswerkwoorden.

Over de vergelijking tussen het Frans en het Engels betreffende werkwoordvariatie en speech act verbs is echter nog niet eerder onderzoek gedaan. Wel is er bijvoorbeeld een boek gepubliceerd met de naam *Speech acts across cultures* (1995) ,door Susan M. Gass en Joyce Neu, dat onder andere gaat over beleefdheidsstrategieverschillen tussen het Frans en het Engels, maar dit boek behandelt geen speech act verbs, slechts speech acts. Een onderzoek naar de verschillen in werkwoordvariatie tussen deze twee talen en dan met name betreffende de speech act verbs is niet eerder uitgevoerd.

Daarom zal er in deze scriptie onderzoek gedaan worden naar dit verschijnsel. Het onderzoek zal zich beperken tot het literaire Engels en Frans, omdat de hypothese gesteld werd naar aanleiding van een observatie in de literaire tekst. Dit zal gebeuren binnen het kader van een onderzoeksvraag. Deze onderzoeksvraag luidt als volgt:

Is er binnen de Franse literatuur sprake van een gebruik van een rijkere variatie aan speech act verbs dan binnen de Engelse literatuur?

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, moeten er eerst vier deelvragen beantwoord worden. De eerste twee deelvragen houden verband met de variatie in de oorspronkelijk Franstalige en Engelstalige literatuur. Hoe is het eigenlijk gesteld met de variatie binnen die literatuur? Hoe groot is deze variatie?

De tweede twee deelvragen houden verband met de variatie in de vertalingen van de

oorspronkelijke literatuur. Is deze variatie sterker dan in de oorspronkelijke literatuur, gelijk of juist zwakker?

1. Hoe groot is de variatie in speech act verbs binnen de Franstalige literatuur?
2. Hoe groot is de variatie in speech act verbs binnen de Engelstalige literatuur?
3. Hoe groot is de variatie in speech act verbs in de Franse vertaling ten opzichte van de oorspronkelijk Engelstalige literatuur?
4. Hoe groot is de variatie in speech act verbs in de Engelse vertaling ten opzichte van de oorspronkelijk Franstalige literatuur?

1. Methode

Voor het beantwoorden van deze vragen is het van belang dat de variatie van speech act verbs in verschillende literaire teksten wordt onderzocht. Dit onderzoek bestaat uit een drietal stappen. Allereerst wordt er, door middel van een steekproef, een dataset van speech act verbs in Engelstalige en Franstalige literatuur opgesteld. Deze dataset is van belang omdat met behulp van deze dataset het verschil in werkwoordsvariatie in de literaire situatie van de twee talen ontdekt kan worden. De dataset blijft echter een, relatief kleine, steekproef. Daarom is het nuttig om te bepalen of deze steekproef representatief is voor de werkwoordvariatie in de Engelse en Franse literatuur. Om vervolgens tot een antwoord te komen op de verschillende deelvragen is dienen de werkwoorden uit de oorspronkelijke literatuur vergeleken te worden met hun vertaling. Op deze wijze kan ontdekt worden of er een verschil bestaat. Om deze stap uit te voeren wordt ook een dataset aangelegd met de vertalingen van de eerdere dataset en uiteindelijk worden deze twee dus met elkaar vergeleken.

1.1 Dataset van speech act verbs in oorspronkelijke literatuur

Allereerst worden er data verzameld om een dataset aan te leggen van speech act verbs in de Engelstalige en Franstalige literatuur. Deze dataset toont de grootte van variatie in de literatuur. Dit zal gebeuren door middel van een steekproef in een viertal romans; twee Franstalige romans en twee Engelstalige romans.

1.1.1 Selectie romans

Er moet dientengevolge vooraf een selectie gemaakt worden van deze romans. Bij deze selectie zijn een aantal zaken van belang.

Om te beginnen is het van waarde dat de gekozen romans niet van dezelfde auteur zijn. Dit zou een vertekend beeld van de situatie opleveren. De gevonden variatie kan in dit geval namelijk het gevolg zijn van een persoonlijk stijlkenmerk van de auteur. Dit stijlkenmerk mag niet meewegen in dit onderzoek. Het onderzoek richt zich namelijk op een algemene eigenschap van een taal en dientengevolge worden er romans van verschillende auteurs gekozen.

Vervolgens zijn er enkele voorwaarden waaraan de inhoud van de roman moet voldoen.

Omdat dit onderzoek zich richt op speech act verbs is het van belang dat de geselecteerde roman dit type werkwoorden bevat. Deze categorie werkwoorden komt voornamelijk in dialogen voor en het is daarom een voorwaarde dat de roman dialogen bevat. Daarnaast is het ook waardevol om romans te kiezen waarin de spreker ook daadwerkelijk benoemd wordt.

Wanneer slechts de tekst van de dialoog wordt weergegeven, is het niet mogelijk om hier speech act verbs aan te onttrekken.

Een derde aandachtspunt is de categorie van de boeken. Jeugdboeken zijn eenvoudiger geschreven dan boeken voor volwassenen en daarom kan er ook sprake zijn van een verschil in werkwoordvariatie. Wanneer er enkel jeugdboeken gekozen worden, laat dit een vertekend beeld zien van literaire situatie in die taal. Idealiter is er van beide categorieën, jeugdliteratuur en volwassenenliteratuur, een roman beschikbaar.

Een vierde aandachtspunt is de periode waarin de roman geschreven is. Zowel de Engelse als de Franse cultuur kennen een lange traditie van literatuur. C.S. Lewis stelt in zijn boek *Studies in words* (1960) daarover het volgende: *'As everyone knows, words constantly take on new meanings. Since these do not necessarily, nor even usually, obliterate the old ones, we should picture this process not on the analogy of an insect undergoing metamorphoses but rather on that of a tree throwing out new branches, which themselves throw out subordinate branches; in fact; as ramification.'* Taal verandert langzaam maar zeker en daarom is het van belang extra aandacht te besteden aan de tijdperiode waarin de roman geschreven is. Dit punt komt ook terug in de vertalingen, de keuze van de vertaling van een werkwoord zal deels beïnvloed worden door het moment van vertaling.

Het laatste aandachtspunt is voornamelijk praktisch van aard. Voor het onderzoek wordt gebruik gemaakt van romans in hun oorspronkelijke taal en de vertaling hiervan. Deze vertaling moet echter wel beschikbaar zijn. Zonder de aanwezigheid van een Engelse of Franse vertaling is de werkwoordvariatie niet te onderzoeken. Daarnaast is er in dit onderzoek gekozen voor het Britse Engels en valt om die reden de Amerikaanse literatuur dus af.

Met inachtneming van alle bovenstaande zaken is er uiteindelijk gekozen voor de volgende romans:

Engels

Sir Arthur Conan Doyle; *The adventures of Sherlock Holmes* (1892)

C.S. Lewis ; *The Silver Chair* (1953)

Frans

Victor Hugo ; *Notre-Dame de Paris* (1831)

Antoine Saint-Exupéry ; *Le Petit Prince* (1943)

Er is bij deze keuze zoveel mogelijk rekening gehouden met de verschillende voorwaarden.

Omdat de steekproef die de aanzet was voor dit onderzoek gebruik maakte van *The Lion, the Witch and the Wardrobe* van C.S. Lewis is ervoor gekozen om als een van de Engelstalige boeken te kiezen voor *The Silver Chair*, tevens van C.S. Lewis.

Vervolgens is voor de plaats van Franse jeugdliteratuur gekozen voor *Le Petit Prince*. Beide boeken zijn rond dezelfde periode geschreven en dus in de basis gericht op kinderen.

Daarnaast is als tweede Engelse roman gekozen voor *The adventures of Sherlock Holmes*. Als Franse tegenhanger is gekozen voor *Notre-Dame de Paris* van Victor Hugo. Beide romans zijn al wat ouder, maar nog steeds erg bekend.

1.1.2 Methode van onderzoek

Nadat de juiste romans geselecteerd zijn, is het van belang een goede methode voor het uitvoeren van de steekproef te kiezen. Er is gekozen voor de methode die Dan I. Slobin hanteerde in zijn eerdergenoemde paper *Two ways to travel – Motion verbs in English and Spanish*. In 1996 deed hij onderzoek naar bewegingswerkwoorden in het Engels en het Spaans. Hij maakte hierbij allereerst gebruik van de zogeheten ‘frog stories’, een serie

afbeeldingen die gebruikt werd om proefpersonen een verhaal te laten vertellen. Op deze wijze verwierf hij een dataset met spontane bewegingswerkwoorden. Vervolgens staaftde hij zijn resultaten door deze te vergelijken met het gebruik van bewegingswerkwoorden in de literatuur. Hij sloeg hiervoor een gekozen roman twintig keer open en las door tot het eerstvolgende bewegingswerkwoord. Hij noteerde al deze werkwoorden en vergeleek ze vervolgens met de vertaling van de roman.

Deze methode wordt ook in dit onderzoek toegepast. Wel zijn er een drietal aanpassingen en deze wijzigingen worden hier kort behandeld.

Ten eerste wordt er hier, vanzelfsprekend, niet gezocht naar bewegingswerkwoorden, maar naar speech act verbs. Deze categorie is over het algemeen vrij duidelijk herkenbaar, maar wanneer er sprake zal zijn van twijfel wordt hierbij voor de Engelse literatuur het eerdergenoemde werk van Anna Wierzbicka, *English speech act verbs: A semantic dictionary* gebruikt. Dit boek bevat namelijk een lijst met alle door haar genoteerde speech act verbs. Wel moet vermeld worden dat Wierzbicka's definitie van speech act verbs niet volledig gelijk is aan de definitie die gebruikt wordt in dit onderzoek. In dit onderzoek worden ook werkwoorden over de wijze waarop gesproken wordt tot de speech act verbs gerekend, in tegenstelling tot Wierzbicka. Voorbeelden hiervan zijn 'zeggen', 'spreken' en 'fluisteren'. Deze werkwoorden benoemen de wijze waarop gesproken wordt, bijvoorbeeld de mate van luidheid. Wierzbicka telt deze werkwoorden niet mee, in dit onderzoek worden ze echter wel meegeteld. Ook dit dient in overweging genomen te worden bij de eventuele twijfel over een werkwoordsvorm. Bij twijfel binnen de Franse literatuur wordt er, voor zover mogelijk, gezocht naar een Engelse vertaling en deze wordt wederom met Wierzbicka's lijst vergeleken. De tweede aanpassing betreft de specificatie van werkwoorden: zijn deze enkel finiet of ook infiniet? In Slobins werk is hier niet zozeer aandacht voor nodig, in een onderzoek over

speech act verbs is dit echter een belangrijk punt. Gekozen is om alle varianten in de dataset op te nemen. Om te verduidelijken welke speech act verbs dan in de dataset opgenomen worden is de volgende voorbeeldzin opgesteld:

‘Haar constante spreken tegen hem benauwde hem’, zei hij.’

In dit geval zal ‘spreken’ genoteerd worden in de dataset, omdat dit de eerste speech act verb is die gelezen wordt.

De derde en laatste wijziging betreft het aantal keer dat de geselecteerde roman wordt opengeslagen. Slobin koos hier voor twintig maal, in dit onderzoek wordt dit verhoogd naar vijftig maal. Binnen Slobins onderzoek was het enkel van belang te controleren binnen welke categorie, *satellite-framed* of *verb-framed* het gevonden werkwoord viel, binnen dit onderzoek is de variatie aan werkwoorden van belang. Om deze reden is er gekozen voor vijftig maal. Nadat er vijftig werkwoorden gevonden zijn, zullen er nog eens tien bij gezocht worden. Vervolgens wordt bekeken of de verdeling van de werkwoorden erg verandert. Wanneer dit het geval is, blijkt dat vijftig maal te weinig is en zal dit aantal verder opgehoogd worden. Wanneer er weinig verandering plaatsvindt blijft het bij deze zestig maal.

1.1.3 Berekenen percentages

Nadat alle werkwoorden genoteerd zijn worden de percentages berekend. Per token wordt het lemma genoteerd en vervolgens wordt berekend hoeveel procent van het totaal van 50 tokens dat type inneemt. Daarna wordt tevens berekend hoeveel procent van het totaal van 60 dit type inneemt. Vervolgens worden deze twee tabellen samengevoegd en gebruikt voor de volgende stap in het onderzoek.

1.2 Representativiteit voor algehele literaire situatie

De tweede stap in dit onderzoek is, zoals eerder vermeld, het bepalen of de voorgaande steekproef representatief is voor de werkwoordvariatie in de Engelse en Franse literatuur. Het aantal van vier romans is een redelijk klein aantal en daarom wordt deze stap ter bevestiging uitgevoerd. Dit zal geschieden door het vergelijken van de resultaten van stap één met verschillende corpora.

1.2.1 Vergelijking corpora

Om de eerder verkregen resultaten te kunnen vergelijken met de algemene literaire situatie, is er behoefte aan een Engelstalig corpus en aan een Franstalig corpus.

Betreffende het Engelstalig onderzoek is er gekozen voor British National Corpus. Dit corpus bestaat uit Engelstalige teksten uit allerlei categorieën. Eén van deze categorieën is fictie. Deze categorie zal gebruikt worden voor dit onderzoek, omdat deze categorie de literatuur het best vertegenwoordigt.

Betreffende het Franstalig onderzoek is er gekozen voor het corpus Frantext. Dit corpus bestaat hoofdzakelijk uit literaire en filosofische teksten. Om deze reden is dit corpus een goede weergave van de literaire situatie in de Franse taal.

De Engelse en de Franse cultuur hebben beide een lange literaire traditie. Omdat, zoals al eerder is opgemerkt, woorden door de eeuwen heen van betekenis veranderen, is het van belang het corpusonderzoek te beperken tot een specifiek gebied. In dit onderzoek is gekozen voor begin jaren 80 tot begin jaren 90. De corpora zijn dus jonger dan de gekozen romans. Dit

was helaas niet te vermijden in verband met het British National Corpus, dat niet verder teruggaat dan de jaren 80.

Nadat de frequenties van alle types met behulp van de corpora zijn genoteerd, wordt berekend hoeveel procent elk type van het totaal aantal types inneemt. Ook deze resultaten worden genoteerd.

1.2.2 Vergelijking resultaten

Nadat de percentages van de afzonderlijke types berekend zijn, kunnen de resultaten van de dataset en de resultaten van de corpora met elkaar vergeleken worden. Dit wordt gedaan door alle types op basis van rangorde in de corpora te noteren en vervolgens de percentages van deze werkwoorden te vergelijken met de percentages die deze werkwoorden kregen bij de steekproef van de romans. Hier zal daarna een conclusie aan verbonden worden.

1.3. Speech act verbs in vertalingen

Het laatste en tevens meest belangrijke punt is de vergelijking van de resultaten van de dataset met de vertalingen die van deze werkwoorden zijn gemaakt door de vertalers. Op deze wijze kan onderzocht worden of er in de vertalingen inderdaad een verrijking van werkwoordvariatie ontstaat. De werkwoorden in de eerste datasets zijn al berekend tot percentages van het totaal aantal gevonden voorkomens en dit zal in deze stap tevens gebeuren voor de vertaalde werkwoorden.

Vervolgens zullen de percentages vergeleken worden en zo zal een conclusie getrokken kunnen worden betreffende de variatie van speech act verbs in vertalingen. De vraag is of deze variatie afwijkt van de variatie die normaal te vinden is tussen de twee talen.

Voor deze stap zijn vanzelfsprekend de vertalingen van de romans nodig. Daarom worden hier de vertalingen van de romans benoemd.

Franse vertaling [Engels origineel]

Sir Arthur Conan Doyle; *Les aventures de Sherlock Holmes*.

Vertaald in 1956 door Robert Laffont.

C.S. Lewis; *Le Fauteuil d'Argent*.

Vertaald in 2002 door Philippe Morgaut.

Engelse vertaling [Frans origineel]

Victor Hugo; *Notre-Dame de Paris*.

Vertaald in 1888 door Isabel F. Hapgood

Antoine Saint-Exupéry; *The Little Prince*.

Vertaald in 1971 door Katherine Woods

2. Resultaten

De resultaten zullen allereerst per stap besproken worden en daarna zullen ze ook per deelvraag besproken worden. Op deze manier kan alle informatie op een juiste manier behandeld worden.

2.1 Stap 1: Dataset van speech act verbs in oorspronkelijke literatuur

Bij deze stap werden de datasets voor de Franstalige en Engelstalige literatuur in gereedheid gebracht. Met behulp van de methode die door Dan. I Slobin is ontwikkeld werden per roman

eerst 50 tokens van speech act verbs genoteerd. Daarna werden er tien tokens aan toegevoegd en zo werden 60 tokens van speech act verbs genoteerd. Vervolgens werden de lemma's van deze tokens genoteerd en met deze lemma's werden de verschillende percentages types van het totaal aantal tokens berekend. In tabel 2 tot en met 5 zijn per roman deze tokens genoteerd. Bij alle romans bleek de verhoging van het totaal naar 60 geen grote gevolgen te hebben en er is om deze reden dan ook niet voor gekozen om dit aantal nog verder te verhogen.

Daarnaast werd al eerder vermeld dat er, wanneer er twijfel was over een werkwoord, gebruik gemaakt zou worden van het boek van Anna Wierzbicka. Dit is bij een aantal werkwoorden het geval geweest. Een eerste voorbeeld is 'to storm'. Dit werkwoord werd gebruikt in *The Silver Chair* in de volgende zin:

'They stormed and jeered at one another in long, meaningless words of about twenty syllables each.'

In deze zin is *stormed* de eerste speech act verb. Het werkwoord is echter twijfelachtig en daarom is het ook nageslagen. Het werkwoord bleek niet in Wierzbicka's lijst te staan en daarnaast is er ook geen vertaling beschikbaar. Om deze redenen is er gekozen om *stormed* te vervangen door een ander werkwoord.

Een tweede voorbeeld is het Franse werkwoord *faire*. *Faire* is een werkwoord dat een groot aantal betekennissen heeft. In onderstaande dialoog uit *Le Petit Prince* heeft het echter het karakter van een speech act verb:

-Bonne nuit, fit le petit prince à tout hasard.

-Bonne nuit fit le serpent.

Omdat het werkwoord meerdere malen voorkwam, vier keer bij de steekproef van 60, is ervoor gekozen om dit werkwoord te laten staan. Wel is er meer aandacht gegeven aan de reguliere expressie bij het zoeken in het corpus bij de volgende stap, waardoor het aantal gevonden voorkomens grotendeels uit dialogen kwam.

In de volgende twee tabellen wordt zichtbaar hoe het per taal en roman met de verdeling van de speech act verbs gesteld is.

Dataset Engels								
• Sir Arthur Conan Doyle; <i>The adventures of Sherlock Holmes</i> (1892)] [SH] • C.S. Lewis ; <i>The Silver Chair</i> (1953) [SC]								
<i>Type</i>	<i>Tokens [50]</i>		<i>Percentage</i>		<i>Tokens [60]</i>		<i>Percentage</i>	
	<i>SH</i>	<i>SC</i>	<i>SH</i>	<i>SC</i>	<i>SH</i>	<i>SC</i>	<i>SH</i>	<i>SC</i>
Say	21	30	42%	60%	27	35	45%	58%
Speak	4	2	8%	4%	4	2	6.67%	3.33%
Tell	5	1	10%	2%	6	2	10%	3.33%
Ask	7	2	14%	4%	8	3	13.3%	5%
Cry	3	1	6%	2%	3	2	5%	3.33%
Shout	1	2	2%	4%	1	2	1.67%	3.33%
Remark	3	-	6%	-	3	-	5%	-
Call	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Talk	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Communicate	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Mention	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Interpose	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Accuse	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Hazard	0	-	0%	-	1	-	1.67%	-
Observe	0	-	0%	-	1	-	1.67%	-
Continue	-	1	-	2%	-	1	-	1.67%
Voice coming	-	1	-	2%	-	1	-	1.67%
Cry out	-	2	-	4%	-	2	-	3.33%
Think	-	2	-	4%	-	2	-	3.33%
Mutter	-	1	-	2%	-	1	-	1.67%
Whisper	-	3	-	6%	-	3	-	5%
Yell	-	1	-	2%	-	1	-	1.67%
Admit	-	1	-	2%	-	1	-	1.67%
Wonder	-	0	-	0%	-	1	-	1.67%

Groan	-	0	-	0%	-	1	-	1.67%
TOTAAL	50		100%		60		100%	

Tabel 1: Dataset Engels

Dataset Frans								
• Victor Hugo ; <i>Notre-Dame de Paris</i> (1831) [ND] • Antoine Saint-Exupéry ; <i>Le Petit Prince</i> (1943) [PP]								
Type	Tokens 50		Percentage		Tokens 60		Percentage	
	ND	PP	ND	PP	ND	PP	ND	PP
Répondre	3	6	6%	12%	4	8	6.67%	13.3%
Dire	20	24	40%	48%	26	28	43.3%	46.67%
[se] Demander	1	4	2%	8%	1	6	1.67%	10%
Répéter	3	1	6%	2%	3	1	5%	1.67%
S'écrier	7	2	14%	4%	8	2	13.3%	3.33%
Commencer	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Recommencer	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Reprendre	3	-	6%	-	4	-	6.67%	-
Murmurer	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Crier	4	-	8%	-	5	-	8.3%	-
Chanter	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Remarquer	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Grommeler	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Continuer	1	-	2%	-	1	-	1.67%	-
Parler	-	3	-	6%	-	3	-	5%
Lancer	-	1	-	2%	-	1	-	1.67%
Poser	-	1	-	2%	-	1	-	1.67%
Ajouter	-	3	-	6%	-	4	-	6.67%
S'appeler	-	1	-	2%	-	1	-	1.67%
Interroger	-	1	-	2%	-	1	-	1.67%
Confier	-	1	-	2%	-	1	-	1.67%
Faire	-	2	-	4%	-	2	-	3.3%
Raconter	-	-	-	-	-	1	-	1.67%
TOTAAL	50		100%		60		100%	

Tabel 2: Dataset Frans

Naar aanleiding van bovenstaande tabellen zijn reeds enkele uitspraken te doen. Allereerst is het interessant om te zien dat het aantal types in beide talen redelijk overeenkomt. Daarnaast is er tussen de verschillende auteurs sprake van variatie. Zo heeft de steekproef in *The adventures of Sherlock Holmes* 15 types opgeleverd en de steekproef in *The Silver Chair* heeft 16 types opgeleverd. Deze aantallen komen redelijk overeen, hetgeen vergelijkbaar is met de

Franstalige literatuur. De steekproef in *Notre-Dame de Paris* levert 16 types op en de steekproef in *Le Petit Prince* levert 14 types op.

Een derde uitspraak betreft het aantal overeenkomende types per taal. In de Engelstalige steekproef zijn dit 6 types en in de Franstalige steekproef zijn dit er 5. Ook hier komen de aantallen dus redelijk overeen.

2.2 Stap 2: Representativiteit voor algehele literaire situatie

<i>Type</i>	<i>Tokens</i>	<i>Percentage van totaal</i>
Ajouter	2943	1,802%
S'appeler	7721	4,727%
Chanter	2060	1,261%
Commencer	6195	3,793%
Commenter	496	0,304%
Confier	1227	0,751%
Continuer	4294	2,629%
Crier	2492	1,526%
[Se] Demander	13596	8,324%
[Se] Dire	65420	40,05%
S'écrier	681	0,417%
Faire	3540	2,167%
Grommeler	108	0,066%
Interroger	1303	0,798%
Lancer	2028	1,242%
Murmurer	1427	0,874%
Parler	17544	10,74%
Poser	5960	3,649%
Raconter	4097	2,508%
Recommencer	994	0,609%
Refuser	2923	1,790%
Remarquer	2106	1,289%
Répéter	2656	1,626%
Répondre	6627	4,057%
Reprendre	4893	2,996%
TOTAAL	163331	100%

<i>Type</i>	<i>Tokens</i>	<i>Percentage van totaal</i>
Accuse	525	0,200%
Admit	2240	3,246%
Ask	21674	8,251%
Call	10577	4,026%
Communicate	175	0,067%
[Voice] Coming	168	0,064%
Continue	3438	1,309%
Cry	3245	1,235%
Cry out	397	0,151%
Groan	602	0,229%
Hazard	39	0,015%
Interpose	65	0,025%
Mention	1980	0,754%
Mutter	1525	0,580%
Observe	948	0,361%
Remark	697	0,265%
Say	108496	41,30%
Shout	3041	1,158%
Speak	8909	3,391%
Talk	9525	3,626%
Think	46194	17,58%
Tell	29123	11,09%
Whisper	2328	0,886%
Wonder	5990	2,280%
Yell	795	0,303%
TOTAAL	262696	100%

Tabel 3: Frans [Frantext]

Tabel 4: Engels [BNC]

De tweede stap die genomen is in dit onderzoek was het bepalen van de representativiteit van de datasets ten opzichte van de literaire situatie in elke taal. Om deze reden is voor elk werkwoord onderzocht hoe vaak het voorkwam in het desbetreffende corpus. Uit dit onderzoek zijn bovenstaande tabellen 3 en 4 ontstaan.

Vervolgens wordt het resultaat van de dataset vergeleken met het resultaat van het onderzoek in de corpora. Wanneer er naar deze resultaten gekeken wordt, vallen een aantal zaken op.

Allereerst wordt gekeken naar het Engelse deel van het onderzoek. Het is zichtbaar dat de resultaten van de dataset inderdaad min of meer overeenkomen met de resultaten van het corpusonderzoek. In tabel 5 zijn de resultaten van het corpusonderzoek weergegeven, de percentages van de types zijn geplaatst naast de resultaten uit de eerste stap. Om de tabel helder te houden wordt enkel de steekproef van 60 tokens gebruikt. Daarnaast zijn de types op volgorde van voorkomen in het corpus genoteerd.

Wanneer deze tabel bestudeerd wordt vallen een aantal zaken op.

Allereerst is te zien dat de resultaten over het geheel genomen behoorlijk op elkaar lijken. In alle domeinen is *say* het werkwoord met de meeste voorkomens, die schommelen tussen de 40 en 60 procent. Daarnaast staan *ask* en *tell* ook beide relatief hoog in de notering.

Het werkwoord *think* is echter een uitschieter, een werkwoord dat veel voorkomens heeft in het corpus, maar veel minder bij de romans. Dit is het gevolg van het feit dat *think* niet altijd een speech act verb is, maar het onderscheid hier lastig te maken is.

Ook valt het verschil tussen de twee romans op. Waar bij *The Adventures of Sherlock Holmes* 42% en 45% voor het werkwoord *say* berekend is, is dit bij *The Silver Chair* 60% en 58%.

<i>Type</i>	<i>Corpora</i>	<i>The Silver Chair</i>	<i>The adventures of Sherlock Holmes</i>
Say	41,30%	58%	45%
Think	17,58%	3.33%	-
Tell	11,09%	3.33%	10%
Ask	8,25%	5%	13.3%
Call	4,03%	-	1.67%
Talk	3,63%	-	1.67%
Speak	3,39%	3.33%	6.67%
Admit	3,25%	1.67%	-
Wonder	2,28%	1.67%	-
Continue	1,31%	1.67%	-
Cry	1,24%	3.33%	5%
Shout	1,16%	3.33%	1.67%
Whisper	0,89%	5%	-
Mention	0,75%	-	1.67%
Mutter	0,58%	1.67%	-
Observe	0,36%	-	1.67%
Yell	0,30%	1.67%	-
Remark	0,27%	-	5%
Groan	0,23%	1.67%	-
Accuse	0,20%	-	1.67%
Cry out	0,15%	3.33%	-
Communicate	0,07%	-	1.67%
[Voice] Coming	0,06%	1.67%	-
Interpose	0,03%	-	1.67%
Hazard	0,02%	-	1.67%
TOTAAL	100%	100%	100%

Tabel 5: Verdeling Speech Act Verbs Engels

Wanneer er specifiek gekeken wordt naar de werkwoordsvariatie binnen dit laatstgenoemde boek blijkt dat er sowieso overwegend sprake is van het gebruik van het werkwoord *say*.

Over het algemeen is de situatie bij de steekproef dus inderdaad min of meer gelijk aan de algehele Engelse literaire situatie, zoals die gegeven is door het onderzoek met dit corpus.

Vervolgens is eenzelfde tabel gemaakt met het Franstalige deel van het onderzoek: tabel 6.

Type	Corpus	Notre-Dame de Paris	Le Petit Prince
[Se] Dire	40,05%	43.3%	46.67%
Parler	10,74%	-	5%
[Se] Demander	8,324%	1.67%	10%
S'appeler	4,727%	-	1.67%
Répondre	4,057%	6.67%	13.3%
Commencer	3,793%	1.67%	-
Poser	3,649%	-	1.67%
Reprendre	2,996%	6.67%	-
Continuer	2,629%	1.67%	-
Raconter	2,508%	-	1.67%
Faire	2,167%	-	3.3%
Ajouter	1,802%	-	6.67%
Refuser	1,790%	1.67%	-
Répéter	1,626%	5%	1.67%
Crier	1,526%	8.3%	-
Remarquer	1,289%	1.67%	-
Chanter	1,261%	1.67%	-
Lancer	1,242%	-	1.67%
Murmurer	0,874%	1.67%	-
Interroger	0,798%	-	1.67%
Confier	0,751%	-	1.67%
Recommencer	0,609%	1.67%	-
S'écrier	0,417%	13.3%	3.3%
Commenter	0,304%	1.67%	-
Grommeler	0,066%	1.67%	-
TOTAAL	100%	100%	100%

Tabel 6: Verdeling Speech Act Verbs Frans

Het is interessant om op te merken dat er bij de Franse vergelijking tussen de resultaten uit de dataset en de resultaten uit het corpusonderzoek minder eenduidige resultaten tevoorschijn komen. Ook in dit onderzoek is het werkwoord *dire* de grote uitschieter. Het is overigens interessant om op te merken dat de resultaten van de beide romans betreffende dit werkwoord dichter bij elkaar liggen dan dat dit in het Engelse deel het geval was.

Vervolgens is te zien hoe *demandeur* zich in de roman *Le Petit Prince* redelijk gelijkstelt met het corpusonderzoek. Dit is echter veel minder het geval in de roman *Notre-Dame de Paris*, sterker nog, hier is er bijna geen gebruik van dit werkwoord. Tevens zijn de overige twee werkwoorden *parler* en *s'appeler* niet eens aan de orde in deze roman, waar dit in *Le Petit Prince* wel het geval is.

Samengevat blijkt dat de steekproef in de Engelse romans redelijk overeenkomt met de algehele situatie van de Engelse literatuur, maar dat dit bij de Franse steekproef minder tot niet het geval is.

2.3 Stap 3: Speech act verbs in vertalingen

Zoals al vermeld toen de methode omschreven werd, in deze stap worden de resultaten van de dataset vergeleken met de vertaalde werkwoorden. De tabellen 7 tot 10 geven deze resultaten aan.

Vertaling C.S. Lewis; <i>Le Fauteuil d'Argent</i>				
<i>Type</i>	<i>Tokens</i> 50	<i>Percentage</i> %	<i>Tokens</i> 60	<i>Percentage</i> %
Gémir	2	4%	2	3.33%
Dire	20	40%	24	40%
Supplier	1	2%	1	1.67%
Reprendre	1	2%	1	1.67%
[la voix] parvenir	1	2%	1	1.67%
S'adresser	1	2%	1	1.67%
Observer	1	2%	1	1.67%
Répondre	3	6%	3	5%
Crier	2	4%	2	3.33%
S'écrier	1	2%	2	3.33%
Murmurer	1	2%	1	1.67%

Parler	1	2%	1	1.67%
Demander	2	4%	3	5%
S'exclamer	2	4%	2	3.33%
S'étonner	1	2%	2	3.33%
Chuchoter	4	8%	4	6.66%
Annoncer	1	2%	1	1.67%
Faire	1	2%	1	1.67%
Héler	1	2%	1	1.67%
Admettre	1	2%	1	1.67%
Repliquer	1	2%	1	1.67%
Raconter	0	0%	1	1.67%
Grogner	0	0%	1	1.67%
Intervenir	0	0%	1	1.67%
(x)	1	2%	1	1.67%
TOTAAL	50	100%	60	100%

Tabel 7: Verdeling vertaling 'The Silver Chair'

Vertaling Sir Arthur Conan Doyle; <i>Les aventures de Sherlock Holmes.</i>				
<i>Type</i>	<i>Tokens</i> 50	<i>Percentage</i> %	<i>Tokens</i> 60	<i>Percentage</i> %
Dire	15	30%	19	31.67%
Parler	5	10%	5	8.33%
Constater	1	2%	1	1.67%
Déclarer	1	2%	1	1.67%
S'appeler	2	4%	2	3.33%
Expliquer	2	4%	2	3.33%
Adresser	1	2%	1	1.67%
Obtenir	1	2%	1	1.67%
Crier	1	2%	1	1.67%
S'écrier	1	2%	2	3.33%
Exclamer	1	2%	1	1.67%
Faire	3	6%	3	5%
Demander	6	12%	7	11.67%
(x)	1	2%	1	1.67%
Raconter	4	8%	4	6.66%
S'entendre	1	2%	1	1.67%
Remarquer	1	2%	2	3.33%
Intervenir	1	2%	1	1.67%
Hurler	1	2%	1	1.67%
Accuser	1	2%	1	1.67%

Ignorer	0	0%	1	1.67%
Croire	0	0%	1	1.67%
Hasarder	0	0%	1	1.67%
TOTAAL	50	100%	60	100%

Tabel 8: Verdeling vertaling *'The adventures of Sherlock Holmes'*

Vertaling Victor Hugo: Notre-Dame de Paris				
<i>Type</i>	<i>Tokens</i> 50	<i>Percentage</i> %	<i>Tokens</i> 60	<i>Percentage</i> %
Retort	1	2%	1	1.67%
Say	19	38%	26	43.33%
Refuse	1	2%	1	1.67%
Annotate	1	2%	1	1.67%
Begin	2	4%	2	3.33%
Repeat	4	8%	4	6.66%
Ask	1	2%	1	1.67%
Reply	2	4%	3	5%
Exclaim	6	2%	6	9.99%
Mutter	1	2%	1	1.67%
Think	1	2%	1	1.67%
Cry	4	8%	5	8.33%
Sing	1	2%	1	1.67%
Notice	1	2%	1	1.67%
Grumble	1	2%	1	1.67%
Correct	1	2%	1	1.67%
Resume	1	2%	1	1.67%
Shout	1	2%	1	1.67%
Continue	1	2%	1	1.67%
Interpose	0	0%	1	1.67%
TOTAAL	50	100%	60	100%

Tabel 9: Verdeling vertaling *Notre-Dame de Paris*

Vertaling Antoine Saint-Exupery – The Little Prince				
<i>Type</i>	<i>Tokens</i> 50	<i>Percentage</i> %	<i>Tokens</i> 60	<i>Percentage</i> %
Ask	5	10%	6	9.99%
Say	24	48%	27	45%
Talk	2	4%	2	3.33%
Throw out	1	2%	1	1.67%
Add	3	6%	4	6.66%

Call	1	2%	2	3.33%
Reply	3	6%	6	9.99%
Demand	2	4%	4	6.66%
Continue	1	2%	2	3.33%
Exclaim	2	4%	4	6.66%
Repeat	1	2%	2	3.33%
Answer	2	4%	4	6.66%
Speak	1	2%	2	3.33%
Respond	1	2%	2	3.33%
(x)	1	2%	2	3.33%
Tell	0	0%	1	1.67%
Wonder	0	0%	1	1.67%
TOTAAL	50	100%	60	100%

Tabel 10: Verdeling vertaling *Le Petit Prince*

Over deze tabellen zijn een aantal opmerkingen te maken. Vooraf is het goed om te zeggen dat de 'x' aangeeft dat het werkwoord niet in de vertaling is opgenomen. Daarna is het interessant om de aantallen types nader te onderzoeken. In tabel 14 is te zien hoe per roman het aantal types in het origineel zich verhoudt tot het aantal werkwoorden in de vertaling.

<i>Aantal Speech act verbs</i>	<i>Le Petit Prince</i>	<i>'Notre-Dame de Paris</i>	<i>The Silver Chair</i>	<i>The adventures of Sherlock Holmes</i>
<i>Origineel</i>	14	16	16	15
<i>Vertaling</i>	16	20	24	22
<i>Mutatie</i>	+14.29%	+25%	+50%	+46.67%

Tabel 11: Mutatie in vertalingen

In deze tabel is te zien dat er in alle vertalingen een toename van types plaatsvindt. Wel is duidelijk dat deze variatie verschilt per taal. Bij de vertaling van de Engelse romans is er sprake van een grotere toename dan bij de vertaling van de Franse romans. Verdere resultaten worden besproken bij deelvraag 3 en 4.

2.4 Deelvragen

Nu de resultaten van de verschillende stappen bekend zijn, is het tijd om de deelvragen te beantwoorden. Deze deelvragen waren als volgt:

1. Hoe groot is de variatie in speech act verbs binnen de Franstalige literatuur?

2. Hoe groot is de variatie in speech act verbs binnen de Engelstalige literatuur?
3. Hoe groot is de variatie in speech act verbs in de Franse vertaling ten opzichte van de oorspronkelijk Engelstalige literatuur?
4. Hoe groot is de variatie in speech act verbs in de Engelse vertaling ten opzichte van de oorspronkelijk Franstalige literatuur?

2.4.1 Hoe is de variatie in speech act verbs binnen de Franstalige literatuur?

In de eerste en tweede stap van dit onderzoek is gebleken dat de Franse speech act verbs redelijk normaal verdeeld zijn. De percentages van de werkwoorden lagen namelijk meestal tussen de 1% en 5%. Een uitschieter is het werkwoord *dire*, de meest gebruikte speech act verb. Het corpusonderzoek in Frantext toont aan dat dit werkwoord in 40 procent van de gevallen gebruikt wordt. Daarnaast zijn ook de werkwoorden *demander* en *parler* populair. Er lijkt in het Frans veel variatie te zijn aan werkwoorden die als speech act verb kunnen dienen, dit laten de resultaten van de dataset en het corpusonderzoek zien in een gevarieerd resultaat en veel verschillende types.

2.4.2 Hoe is de variatie in speech act verbs binnen de Engelstalige literatuur?

Ook in de Engelse literatuur lijken de speech act verbs redelijk normaal verdeeld te zijn. Uitschieters zijn werkwoorden als *say*, *ask* en *tell*. Het British National Corpus toont aan dat deze werkwoorden in respectievelijk 41.3 procent, 8.25 procent en 11.09 procent voorkomen van alle speech act verbs gebruikt worden. Verder tonen de resultaten van de dataset en het corpusonderzoek een redelijk gevarieerd resultaat, want er zijn veel verschillende types aanwezig.

2.4.3 Hoe is de variatie in speech act verbs in de Franse vertaling ten opzichte van de oorspronkelijk Engelstalige literatuur?

Wanneer een roman van Engelse origine vertaald wordt in het Frans blijkt de variatie van speech act verbs te veranderen. Allereerst bleek bij de resultaten al dat er een grote toename van het aantal werkwoorden plaatsvindt. Daarnaast zijn er betreffende de werkwoordvariatie zelf ook een aantal opmerkingen te maken. In tabel 12 zijn de drie types te zien die het meest voorkwamen in zowel de oorspronkelijke als de vertaalde roman. De percentages van deze types zijn vermeld en op deze wijze kunnen deze percentages vergeleken worden. Deze verdeling is gebaseerd op het totaal van 60.

Vertaling speech act verbs	<i>The adventures of Sherlock Holmes</i>		<i>The Silver Chair</i>	
	<i>Origineel</i>	<i>Vertaling</i>	<i>Origineel</i>	<i>Vertaling</i>
1.	Say [45%]	Dire [31.67]	Say [58%]	Dire [40]
2.	Ask [13.3]	Demander [11.67]	Ask [5%]	Chuchoter [6.66%]
3.	Tell [10%]	Parler [8.33]	Whisper [5]	Demander/Répondre [5%]

Tabel 12: Vergelijking origineel en vertaling Engels

Uit deze tabel blijkt ten eerste dat de top drie van werkwoorden grotendeels dezelfde blijft in de vertaling. Wel is er sprake van een verandering van percentages. Bovenal aan het werkwoord *say/dire* is te zien dat de nieuwe verdeling gevarieerder is, de percentages vertonen namelijk een afname. In tabel 11 werd al getoond dat het aantal types in de vertaling een grote toename kende. Dit uit zich in lagere percentages voor de andere typen en dit wordt het meest duidelijk bij het werkwoord *say/dire*. Verder is de vertaling van ‘tell’ verrassend, ‘parler’ en ‘tell’ verschillen namelijk in transitiviteit. Ook gaat bij de vertaling van ‘whisper’ de manier van spreken verloren.

Samenvattend kan dus gesteld worden dat de variatie van speech act verbs toeneemt wanneer er vanuit het Engels naar het Frans vertaald wordt.

2.4.4 Hoe is de variatie in speech act verbs in de Engelse vertaling ten opzichte van de oorspronkelijk Franstalige literatuur?

Ook in de vertaling naar het Engels is er sprake van een verandering van werkwoordvariatie. In tabel 11 bij de resultaten werd al aangetoond dat er bij het vertalen van de oorspronkelijk Franse literatuur naar het Engels een toename van werkwoordvariatie plaatsvindt. Daarnaast is evenals in deelvraag 3 een tabel gemaakt van de drie meest voorkomende werkwoorden per versie.

Vertaling speech act verbs	<i>Notre-Dame de Paris</i>		<i>Le Petit Prince</i>	
	<i>Origineel</i>	<i>Vertaling</i>	<i>Origineel</i>	<i>Vertaling</i>
1.	Dire [43.3%]	Say [43.33%]	Dire [46.67%]	Say [45%]
2.	S'écrier [13.3%]	Exclaim [9.99%]	Répondre [13.3%]	Ask/Reply [9.99%]
3.	Crier [8.3%]	Cry [8.33%]	Demander [10.67]	Add/Demand/Exclaim/ Answer [6.66%]

Tabel 13: Vergelijking origineel en vertaling Frans

In deze tabel vallen ook een aantal zaken op. Ook hier is de top drie grotendeels hetzelfde gebleven in de vertaling. Wat echter opvalt is dat de percentages eveneens weinig veranderd zijn. In *Notre-Dame de Paris* zijn deze zelfs nauwelijks veranderd. In *Le Petit Prince* zijn de werkwoorden die in het origineel op de tweede en derde plek stonden samen op de tweede plek terechtgekomen in de vertaling.

Uit deze gegevens is af te leiden dat de variatie van speech act verbs weinig toeneemt wanneer er vanuit het Frans naar het Engels vertaald wordt.

3. Slot

Conclusie

Aan het begin van deze scriptie werd de vraag gesteld waar dit onderzoek om draait. Deze luidde als volgt:

Is er binnen de Franse literatuur sprake van een gebruik van een rijkere variatie aan speech act verbs dan binnen de Engelse literatuur?

De eerste twee deelvragen behandelden de variatie van speech act verbs binnen de Franstalige en binnen de Engelstalige literatuur. Beide bleken een redelijk gelijke verdeling te hebben, op een paar uitschieters als *say/dire* en *ask/demander* na. Deze percentages verschilden overigens per categorie, in beide talen was het percentage van *say/dire* bij de jeugdliteratuur hoger dan bij de literatuur voor volwassenen. Daarnaast blijkt dat de roman *The Silver Chair* van C.S. Lewis het hoogste percentage *say* heeft, zo'n 10 tot 20 % hoger dan de andere romans. Vervolgens werd gekeken in hoeverre deze variatie veranderde wanneer er een vertaling plaatsvond. Het bleek dat er vooral bij de vertaling van een Engelse roman naar het Frans sprake was van grote veranderingen. Het aantal werkwoorden nam met 50 procent toe en ook de percentages van de top drie namen af.

Uit al deze zaken kan geconcludeerd worden dat er inderdaad sprake is van een rijkere variatie aan speech act verbs in de Franse literatuur dan binnen de Engelse literatuur. Deze

variatie blijkt wel duidelijker naar voren te komen wanneer het een vertaling betreft en minder helder te zijn wanneer het twee romans in hun oorspronkelijke taal betreft.

Zoals al in de inleiding genoemd wordt is er geen eerder onderzoek gedaan naar de variatie in speech act verbs in verschillende talen. Daarom was dit onderzoek een inleidend onderzoek en heeft het dus een mogelijk begin willen zijn van uitgebreider onderzoek.

Discussie

Bij dit onderzoek zijn een aantal kanttekeningen en kritische opmerkingen te plaatsen. Omdat het, zoals eerder vermeld werd, een eerste onderzoek in deze richting betreft, is het onderzoek klein gehouden. Daarom zijn de resultaten ook enigszins discutabel. Wanneer er verder onderzoek in deze richting gedaan wordt, is het van belang het geheel groter op te zetten. Hiermee verbonden is ook dat er in dit onderzoek eigenlijk te veel variabelen waren. Zo was er het onderscheid Frans/Engels, maar ook werd jeugdliteratuur tegen literatuur voor volwassenen uitgezet en werden twee verschillende tijdsperioden tegen elkaar uitgezet. Bij een nieuw onderzoek kan er beter per variabele onderzoek gedaan worden.

Een laatste opmerking betreft de onderzoeksvraag. Al eerder werd vermeld dat *The Silver Chair* van C.S. Lewis het hoogste percentage *say* heeft. Dit onderzoek startte vanwege een observatie die gedaan werd in verband met een andere roman van C.S. Lewis, *The Lion, the Witch and the Wardrobe*. Er is in deze beide romans dus deels sprake van een persoonlijk stijlkenmerk en dit geeft ook aan dat er een groter onderzoek moet opgezet worden om de conclusies uit dit onderzoek verder te kunnen ondersteunen.

Concluderend kan gezegd worden dat dit onderzoek een begin vormt van een gebied dat verder onderzocht behoort te worden.

4. Referenties

Corpusreferenties

Conan Doyle, A. (1892) *The adventures of Sherlock Holmes*. Manhattan: Harper & Brothers

Conan Doyle, A. (1963) *Les aventures de Sherlock Holmes*. Paris: Brodard et Taupin.

Hugo, V. (1853) *Notre-Dame de Paris*. Paris: Hetzel.

Hugo, V. (1888) *Notre-Dame de Paris*. New York: Thomas Y Crowell & Co

Frantext .Verkregen van <http://www.frantext.fr/> op 29-03-2013

Lewis, C.S. (1994). *The Chronicles of Narnia – The Lion, the Witch and the Wardrobe*.

London: HarperCollins.

Lewis, C.S. (2001). *Le monde du Narnia – Le Lion, la Sorcière Blanche et l'Armoire*

Magique. Paris: Editions Gallimard Jeunesse.

Lewis, C.S. (1953). *The Silver Chair* . London: HarperCollins.

Lewis, C.S. (2002). *Le fauteuil d'argent*. Paris: Editions Gallimard Jeunesse.

Saint-Exupéry, A. (2001) *Le petit prince*. San Diego: Houghton Mifflin Harcourt Trade &

Reference Publishers

Saint-Exupéry (1995) *The little prince*. Hertfordshire: Wordsworth Editions Limited

Literaire referenties

Austin, John L. (1962) *How to do things with words*, Second Edition. Oxford: Oxford University Press.

Davies, Mark. (2005-) BYU-BNC. (Based on the British National Corpus from Oxford University Press). Available online at <http://corpus.byu.edu/bnc/>.

Gass, S.M. en Neu, J. (1995) *Speech acts across cultures*. Dordrecht: Foris Publications.

Lewis, C.S. (1967) *Studies in words*. Cambridge: Cambridge University Press.

Searle, John R (1969) *Speech acts. An essay in the philosophy of language*. Oxford: Oxford University Press.

Slobin, Dan (1996). *Two ways to travel: Verbs of motion in English and Spanish*. In: M.S. Shibatani & S.A. Thompson (eds.), *Grammatical constructions: Their form and meaning*. Oxford: Clarendon Press, pp. 195-220.

Stichting HSV (2010). *Herziene Statenvertaling*. Heereveen: Uitgeverij Jongbloed.

Talmy L. (1985) Lexicalization Patterns: Semantic Structure in Lexical Forms. in Shopen (1985: 36-149)

Talmy, L. (1991) Path to Realizations: A typology of event conflation. In Proceedings of the Seventeenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society, 480-519.

Verschueren, J. F. (1985). *What people say they do with words*. Norwood, N.J. : Ablex Publishing.

Wierzbicka, Anna. (1987) *English speech act verbs: A semantic dictionary*. New York: Academic Press.

Wierzbicka, A. (1988) Recensie over Jef Verschueren' *What people say they do with words*'. In: *Language in Society*, 17, pp 108-113. Cambridge: Cambridge University Press.